

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 10 Şubat 2016

Enerjinin İktidarı

“Enerjinin üretilmesi ve paylaşımı” 21. yüzyılın en önemli sorunu olarak gündemimizde. Yüzyılımızın uzun geleceğine ilişkin yapılan tasarımlar “enerji üretimini” dördüncü sanayi devrimi olarak niteliyor. (Kabaca sıralarsak, *birinci sanayi devrimi* İngiltere’de dokuma tezgahlarında yaşandı; *ikincisi* montaj hatlarına dayalı otomotiv endüstrisine öncülük eden Fordist üretim sürecinde ABD’de; üçüncüsü ise robotik ve enformasyona dayalı bilgi teknolojileri aracılığıyla günümüzün teknoparklarında yaşanmakta).

Söz konusu dönüşümü sadece iktisadi boyutlarıyla değil, aynı zamanda siyasi ve uluslararası güvenlik uzantılarıyla da ele alan son derece değerli bir çalışma **Necdet Pamir** tarafından yayımlandı: **Enerjinin İktidarı**. (*)

512 sayfayı bulan bu devasa araştırmasında, Necdet hoca enerjinin tarihçesinden başlayarak, insanlığın sanayi devrimi sonrasında sürüklendiği jeopolitik çıkar savaşlarını; Türkiye’nin enerji politika(sızlık)larını ve artan dışa bağımlılığını; aşırı enerji tüketiminden ve fosil yakıtlara dayalı yanlış politik özendirmelerden kaynaklanan çevre sorunlarına değin geniş bir kolaj sunuyor.

Kitabın, “*Türkiye’nin Enerji’de Genel Durumu ve Enerji Politikası*” başlığını taşıyan sekizinci bölümü, örneğin, dönemin başbakanının ve enerji bakanının “*Yatırım seçtiğiniz alana değil, kömür nereye çıkıyorsa oraya geliyor ...Risk olmayan hiç bir yatırım yoktur...*” anlayışıyla kurgulanan yorumlarıyla açılıyor ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın (ETKB’nin) verileriyle sürdürülüyor. ETKB verilerine göre 2013 yılında Türkiye’de enerji talebi 120.3 milyon ton petrol eşdeğeri olarak gerçekleşmiş. Bu miktar 1990 yılı tüketimine göre yüzde 127’lik bir artışa karşılık gelmekte. 2013’te yerli kaynakların birincil enerji tüketimindeki payı ise sadece yüzde 26.5 olmuş; yani ülkemizin birincil enerji gereksiniminin yüzde 73.5’inin ithalatla karşılanabilmiş durumda olduğu görülmekte. Oysa enerji talebi içerisinde yerli kaynakların payı 1990 yılında yüzde 48; 2000’de ise yüzde 32.4 idi. Öngörülere göre önümüzdeki yıllarda da Türkiye’nin enerjideki dışa bağımlılığı artmaya devam edecektir.

Nitekim, tükettiği enerjinin yaklaşık dörtte üçünü dışarıdan ithal eden Türkiye, enerjide dışa bağımlılığın en yüksek olduğu bir kaç ülke arasında yer almakta.

Türkiye’nin “yatırım nerede karlıysa orada yapılır” mantığıyla sürdürülen yanlış enerji politikaları aslında dünya ölçeğinde de kapitalizmin “her ne pahasına kar” hırsının izdüşümüdür. Gezegenimizin kaynaklarını acımasızca sömüren ve ekolojik dengelerini tehdit eden *daha çok sanayi, daha çok sermaye, daha çok kar* anlayışına dayalı enerji tüketimi, küresel ölçekte geri dönülmesi imkansız bir tahribata yol açmaktadır. **Uluslararası Enerji Ajansı**’nın *Dünya Enerji Görünümü* (WEO, 2013) Raporu, eğer fosil yakıtlara dayalı mevcut enerji tüketim alışkanlıklarımızda kökten değişiklik yapmazsak, 2035 yılında

karbondioksit salımlarına bağlı olarak küresel ısınmanın 5.3⁰C dereceye ulaşacağına dikkat çekmektedir. WEO Raporu bu sürecin tersine çevrilmesi için öncelikle fosil yakıtlara yapılmakta olan teşviklerin azaltılmasını, petrol ve gaz arama süreçlerindeki metan ve diğer gaz sızmalarının önlenmesini, verimsiz çalışmakta olan kömür santrallerinin kısıtlanmasını ve enerji verimliliği politikalarının hızlandırılmasını asgari ön koşullar olarak altını çizmektedir. Necdet hocanın WEO Raporundan aktardığı bilgilere göre, 2013 yılında fosil yakıtlara dünya ölçeğinde sağlanan teşviklendirmenin maliyeti 548 milyar dolara erişmiştir. Bunun yarısından fazlası petrol ürünlerine yapılan teşviklerden kaynaklanmaktadır. Söz konusu teşvikler, elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının önünü kesen ve küresel ölçekte iklim değişikliği tehdidinin şiddetlenmesine neden olan önemli bir olumsuzluk kaynağıdır. Nitekim, fosil yakıtlara dayalı enerji üretimini özendiren 548 milyar dolarlık teşviklendirmeye karşın, *yenilenebilir enerji kaynaklarına* (güneş, rüzgar ve jeotermal) aynı yıl yapılan sübvansiyonun sadece 121 milyar dolar düzeyinde kaldığı görülmektedir.

“Yatırım kömür ve fosil yakıtlar neredeyse oraya gitmelidir” anlayışının küresel ölçekte ulaşacağı noktayı, Necdet Pamir hoca, Mahatma Gandhi’den bir alıntıyla karşılamış: “dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadarını sağlar, fakat herkesin hırsını sağlamaya yetecek olanı değil”.

Sevgili Necdet Pamir’e bu değerli çalışması için şükran borçluyuz, *“emeklerine sağlık”* diyerek.

(*) **Enerjinin İktidarı**, Necdet Pamir, hayykitap, İstanbul, 512. Sf.